

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 16 december 2010*

I mål C-537/08 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i domstolens stadga, som ingavs den 3 december 2008,

Kahla Thüringen Porzellan GmbH, Kahla (Tyskland), företrätt av M. Schütte, S. Zühlke och P. Werner, Rechtsanwälte,

klagande,

i vilket de andra parterna är:

Europeiska kommissionen, företräd av V. Kreuschitz och K. Gross, båda i egenskap av ombud, biträdda av universitetsläraren C. Koenig, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande i första instans,

* Rättegångsspråk: tyska.

Freistaat Thüringen, företrädd av A. Weitbrecht och M. Núñez-Müller, Rechtsanwälte,

Föbundsrepubliken Tyskland, företrädd av M. Lumma och W.-D. Plessing, båda i egenskap av ombud,

intervenienter i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano (referent) samt domarna J.-J. Kasel, A. Borg Barthet, E. Levits och M. Berger,

generaladvokat: Y. Bot,
justitiesekreterare: handläggaren B. Fülöp,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 20 maj 2010,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Kahla Thüringen Porzellan GmbH har yrkat att domstolen ska upphäva den dom som meddelades av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt den 24 september 2008 i mål T-20/03, Kahla Thüringen Porzellan mot kommissionen (REG 2008, s. II-2305) (nedan kallad den överklagade domen). I denna dom ogillade förstainstansrätten klagandens talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 2003/643/EG av den 13 maj 2003 om det statliga stöd som Tyskland har genomfört till förmån för Kahla Porzellan GmbH och Kahla/Thüringen Porzellan GmbH (EUT L 227, s. 12) (nedan kallat det omtvistade beslutet).

Bakgrund till tvisten

- 2 Klaganden, som hade bildats i november månad år 1993, övertog i januari månad år 1994 fastigheter, maskiner och anläggningar samt 380 anställda från Kahla Porzellan GmbH i konkurs. Sistnämnda företag, som tillverkade serviser och porslinsföremål, var beläget i delstaten Thüringen, det vill säga i en av de regioner som kan vara berättigad till stöd enligt artikel 87.3 a EG.
- 3 Europeiska gemenskapernas kommission hade för denna region godkänt bland annat två allmänna stödordningar, nämligen delstaten Thüringens program för främjande av investeringar i små och medelstora företag och om tillämpningen av detta i enskilda fall (KMU-Investitionsprogramm des Landes Thüringen (stöd nr N 408/93 – SG(93) D/19245, EGT C 335, s. 7), genom beslut av den 27 oktober 1993, och ett program för främjande av sysselsättningen på miljöområdet och på området för social trygghet

samt till förmån för ungdomar i före detta DDR (stöd nr NN 117/92 – SG(95) D/341, EGT C 401, s. 2), genom beslut av den 21 december 1994.

- 4 Det framgår av det omtvistade beslutet att de tyska myndigheterna med hjälp av dessa program hade vidtagit 23 åtgärder till förmån för klaganden mellan åren 1994 och 1999, till ett totalt belopp på 39,028 miljoner DEM. Däribland ett investeringsbidrag till små och medelstora företag på 2,5 miljoner DEM, vilket belopp utbetalades i maj månad år 1994 av delstaten Thüringen (nedan kallad åtgärd 15), och ett bidrag till främjande av sysselsättningen i samband med miljöinvesteringar på 1,549 miljoner DEM, som hade beviljats av det federala arbetsmarknadsverket (Bundesanstalt für Arbeit) åren 1994–1996, med stöd av 249h § i lag om främjande av sysselsättningen (Arbeitsförderungsgesetz, nedan kallad AFG) (nedan kallad åtgärd 26).
- 5 Kommissionen konstaterade emellertid, i skälen 128 och 129 i det omtvistade beslutet, att åtgärd 15 inte var förenlig med den stödordning som tidigare beviljats. Klaganden var nämligen ett företag i svårigheter när bidraget beviljades, och sådana företag var uttryckligen uteslutna från stödordningens tillämpningsområde. Kommissionen hade dessutom under mellantiden antagit beslut 2003/225/EG av den 19 juni 2002 om delstaten Thüringens program för främjande av investeringar i små och medelstora företag och om tillämpningen av detta i enskilda fall (EUT L 91, 2003, s. 1), ett i förhållande till denna stödordning negativt beslut. Ordningen hade nämligen bland annat, i strid med de särskilda bestämmelserna i den av kommissionen godkända stödordningen, tillämpats på företag i svårigheter.
- 6 Beträffande åtgärd 26 angav kommissionen, i skälen 134–139 i det omtvistade beslutet, att de aktuella bidragen inte omfattades av den i 249h § AFG föreskrivna ordningen, vilken kommissionen hade godkänt såsom icke utgörande en stödordning. Kommissionen angav även att den godkända ordningen, förutom de företag som förvaltades av Treuhandanstalt, avsåg statliga företag, medan klaganden var ett privat företag när de aktuella stöden beviljades.

- 7 Kommissionen slog sålunda fast att åtgärderna 15 och 26 var oförenliga med den gemensamma marknaden och förelade Förbundsrepubliken Tyskland att vidta alla åtgärder som var nödvändiga för att från klaganden återkräva det aktuella stödet.

Förfarandet vid förstainstansrätten och den överklagade domen

- 8 I förstainstansrätten yrkade klaganden att rätten skulle ogiltigförklara det omtvistade beslutet i den del det avsåg klaganden. Klaganden åberopade fyra grunder till stöd för sin talan. Under de tre första grunderna, som uteslutande gällde åtgärderna 15 och 26, gjorde klaganden gällande att artiklarna 87 EG och 88 EG, rättssäkerhetsprincipen respektive principen om skydd för berättigade förväntningar hade åsidosatts. Den fjärde grunden, som inte kommer att behandlas nedan då den inte har åberopats i målet om överklagande, avsåg påstådda sak- och bedömningsfel från kommissionens sida.
- 9 Klaganden gjorde under sin första grund gällande att de aktuella åtgärderna hade beviljats i enlighet med godkända stödordningar och att de således var att anse som befintligt stöd. Kommissionen åsidosatte därför artiklarna 87 EG och 88 EG när den retroaktivt införde ytterligare villkor för nämnda stödordningar, med beaktande av vilka den felaktigt bedömde att nämnda åtgärder utgjorde nytt stöd.
- 10 Vad åtgärd 15 beträffar konstaterade förstainstansrätten helt enkelt att den godkända stödordningen riktade sig till företag som hade privatiserats efter år 1989 och som trots att de [var] sunda företag [hade] en svag finansiell ställning (punkterna 102–105 i den överklagade domen), vilket Förbundsrepubliken Tyskland bekräftade i en skrivelse av den 26 augusti 1993 som svar på kommissionens begäran om ytterligare uppgifter.

- 11 Enligt förstainstansrätten skulle hänvisningen till de stödberättigade företagens svaga finansiella ställning förstås som en hänvisning till svårigheter som var knutna till övergången från en planekonomi till en marknadsekonomi och inte som kännetecknen för ett företag som är i svårigheter (punkt 106 i den överklagade domen). Såsom kommissionen har angett i det omtvistade beslutet hade delstaten Thüringen även anmält ett program som specifikt avsåg undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter, vilket bekräftar att det aktuella programmet inte omfattade sådana företag (punkterna 108, 109 och 111 i nämnda dom).
- 12 Därefter konstaterade förstainstansrätten, i punkt 133 i den överklagade domen, att kommissionens bedömning att klaganden var ett företag i svårigheter inte var uppenbart oriktig.
- 13 Sålunda konstaterade den, i punkterna 134 och 135 i den överklagade domen, att kommissionen hade fog för att anse att stödet i form av åtgärd 15 inte uppfyllde de villkor för beviljande som fastställts i delstaten Thüringens program och att det därför skulle kvalificeras som ett nytt stöd i den mening som avses i artikel 88.3 EG.
- 14 Vad gäller åtgärd 26 slog förstainstansrätten fast att villkoren i den stödordning som införts i 249h § AFG, i dess godkända lydelse, inte hade iakttagits. Såsom kommissionen hade angett i det omtvistade beslutet kunde nämligen privata företag som klaganden inte komma i fråga för de åtgärder som avses i denna bestämmelse (punkterna 175 och 180 i den överklagade domen). Dessutom hade Förbundsrepubliken Tyskland själv angett, i ett meddelande av den 29 juli 1994, att åtgärderna var tänkta att tillgodose ett allmänintresse, och inte ett företags enskilda intressen (punkterna 181, 182 och 185 i nämnda dom), vilket krav inte var uppfyllt i förevarande fall (punkt 186 i samma dom).
- 15 Förstainstansrätten underkände sålunda, även med avseende på åtgärd 26, samtliga argument till stöd för påståendet att artiklarna 87 EG och 88 EG hade åsidosatts (punkt 203 i den överklagade domen).

- 16 Klaganden gjorde under sin andra grund gällande att det faktum att kommissionen hade antagit det omtvistade beslutet på grundval av begränsande villkor som inte fanns föreskrivna i vare sig de aktuella stödordningarna eller i beslutet genom vilka de godkändes innebar ett åsidosättande av rättssäkerhetsprincipen.
- 17 Förstainstansrätten underkände denna grund genom att konstatera att kommissionen i sin bedömning av huruvida åtgärd 15 var förenlig med den godkända stödordningen strikt hade hållit sig till villkoren i beslutet om godkännande av nämnda ordning (punkt 138 i den överklagade domen).
- 18 De tyska myndigheterna hade, i vilket fall som helst, själva uttryckligen uteslutit företag i svårigheter från nämnda ordning i meddelandet av den 26 augusti 1993 (punkt 140 i den överklagade domen). Det var således uppenbart mot bakgrund av detta meddelande att sådana företag inte kunde beviljas stöd enligt nämnda ordning (punkt 141 i nämnda dom).
- 19 Förstainstansrätten ansåg sålunda att kommissionen inte åsidosatte rättssäkerhetsprincipen när den konstaterade att åtgärd 15 inte uppfyllde villkoren i delstaten Thüringens program för främjande av investeringar i små och medelstora företag, av det skälet att klaganden, vid tidpunkten för det aktuella stödet, var ett företag i svårigheter (punkt 144 i den överklagade domen).
- 20 Vidare slog förstainstansrätten fast att kommissionen, vid sin prövning av huruvida bidragen i form av åtgärd 26 var förenliga med den gemensamma marknaden, strikt nöjde sig med att bedöma huruvida bidragen var förenliga med villkoren i beslutet om att godkänna 249h § AFG. Kommissionen hade i detta beslut uttryckligen särskilt nämnt Förbundsrepubliken Tysklands meddelande av den 29 juli 1994 angående

tillämpningsområdet för denna bestämmelse, vilken kommissionen hade tolkat och tillämpat på ett korrekt sätt i förhållande till de aktuella bidragen (punkt 205 i den överklagade domen).

- 21 Under sin tredje grund gjorde klaganden gällande att principen om skydd för berättigade förväntningar hade åsidosatts med hänvisning till att kommissionen inte hade beaktat den omständigheten att det varken av de aktuella stödordningarna eller av de beslut genom vilka de godkändes gick att utläsa de stränga begränsningar som kommissionen hade tillämpat i det angripna beslutet. Klaganden hävdade bland annat att en ekonomisk aktör som bedriver sin verksamhet med den aktsamhet som kan krävas av en *bonus pater familias* kan presumera att ett beviljat stöd utgör befintligt stöd när samtliga villkor som uppställs i ett godkänt program är uppfyllda.
- 22 Förstainstansrätten påpekade inledningsvis, i punkt 146 i den överklagade domen, att rätten att göra anspråk på skydd för berättigade förväntningar tillkommer varje enskild som befinner sig i en situation av vilken det framgår att unionsadministrationen, genom att ge tydliga försäkringar, har väckt grundade förhoppningar.
- 23 Vidare angav den, i punkt 148 i nämnda dom, att det inte kan godtas att kommissionen, till nackdel för en stödmottagare som iakttagit de villkor som kommissionen uppställt i godkännandebesluten, ålägger densamme att återbetala erhållet stöd.
- 24 Förstainstansrätten slog emellertid fast att det inte förhöll sig på det viset i förevarande fall, eftersom både åtgärd 15 och åtgärd 26 hade beviljats klaganden i strid med villkoren i besluten om godkännande av delstaten Thüringens program för främjande av investeringar i små och medelstora företag (punkt 149 i den överklagade domen) och i 249h § AFG (punkt 207 i nämnda dom).

- 25 Förstainstansrätten konstaterade dessutom att avsaknaden av en uttrycklig begränsning vad gäller företag i svårigheter och privata företag, i såväl de aktuella ordningarna som i publikationerna i *Europeiska unionens officiella tidning*, inte kan ge upphov till berättigade förväntningar hos klaganden på att de bidrag som åtgärderna 15 och 26 utgjorde var lagenliga. Denna omständighet kan nämligen på intet sätt jämföras med att kommissionen gett tydliga försäkringar om att privata företag kan erhålla stöd enligt delstaten Thüringens program för främjande av investeringar i små och medelstora företag eller enligt 249h § AFG (punkterna 150 och 208 i den överklagade domen).
- 26 Förstainstansrätten angav slutligen, vad enbart gäller åtgärd 15, att klaganden i alla fall inte var befriad från skyldigheten att informera sig om huruvida det var lagenligt att bevilja det utbetalade stödet (punkt 150 i nämnda dom).
- 27 Förstainstansrätten underkände samtliga grunder som klaganden hade anfört till stöd för sin talan och ogillade således talan i dess helhet.

Parternas yrkanden i överklagandet

- 28 Klaganden har yrkat att domstolen ska

— upphäva den överklagade domen i den del den avser åtgärderna 15 och 26 samt rättegångskostnaderna,

- ogiltigförklara artikel 1.2 d och g i det omtvistade beslutet, liksom artikel 2 däri, i den del sistnämnda artikel avser åtgärderna 15 och 26, och i vart fall i den mån det där föreskrivs att åtgärderna 15 och 26 ska återkrävas,

- i andra hand, upphäva den överklagade domen i den del det fastställs att bidragen till främjande av sysselsättningen ska anses som en fördel för klaganden med upp till hela deras belopp och att de därför ska återkrävas, och

- förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

²⁹ Kommissionen har yrkat att domstolen ska ogilla överklagandet och förplikta klaganden att ersätta rättegångskostnaderna.

Överklagandet

³⁰ Klaganden har till stöd för sitt överklagande åberopat två förstahandsgrunder och en andrahandsgrund.

Den första grunden: Åsidosättande av rättssäkerhetsprincipen

Parternas argument

- 31 Klaganden har under sin första grund gjort gällande att förstainstansrätten åsidosatte rättssäkerhetsprincipen när den slog fast dels att det av kommissionen godkända programmet för främjande av investeringar i små och medelstora företag redan från början innehöll begränsningar med avseende på företag i svårigheter, i punkterna 97–111 och 138 i den överklagade domen, dels att ordningen i 249h § AFG uteslöt privata företag, i punkterna 167–188 och 205 i nämnda dom.
- 32 Enligt denna princip ska, enligt klaganden, begränsningar som påverkar en statlig stödordning klart och tydligt framgå av själva ordningen eller av beslutet om godkännande, såsom det publicerats i *Europeiska unionens officiella tidning* eller i den skrivelse genom vilken kommissionen bekräftar nämnda godkännande, så att potentiella stödmottagare kan avgöra om de berörs eller inte av den godkända ordningen.
- 33 Förstainstansrätten gjorde fel när den, i samband med tolkningen av de aktuella stödordningarnas tillämpningsområde, beaktade begränsningar som klaganden inte kunde utläsa och som därför inte kunde åberopas mot densamme. Dessa begränsningar framgår nämligen inte klart vare sig av de godkända stödordningarna eller av offentliggjorda eller för klaganden tillgängliga handlingar, utan följer i bästa fall av en möjlig tolkning av den rent interna korrespondensen mellan kommissionen och de tyska myndigheterna.

- 34 På grund av detta misstag föranleddes förstainstansrätten att dels åsidosätta rättssäkerhetsprincipen, dels, precis som kommissionen hade gjort i det omtvistade beslutet, felaktigt konstatera att bidragen i form av åtgärderna 15 och 26 inte omfattades av de godkända stödordningarna.
- 35 Kommissionen har betonat att såväl dess godkännande av delstaten Thüringens program för främjande av investeringar i små och medelstora företag som dess godkännande av den genom 249h § AFG införda ordningen direkt och enkom hade riktats till Förbundsrepubliken Tyskland i ett förfarande för upprättande av ett rättsligt förhållande mellan enbart kommissionen och nämnda medlemsstat, i vilket förfarande stödmottagaren, i det här fallet klaganden, inte hade deltagit. Godkännandena avsåg inte heller specifikt bidragen i form av åtgärderna 15 och 26, utan enbart en ”allmän stödordning” vars potentiella förmånstagare kommissionen – till skillnad från den berörda medlemsstaten – inte på förhand kunde känna till. Det ankommer nämligen på en medlemsstats behöriga myndigheter att i varje enskilt fall bestämma huruvida stöd som omfattas av en godkänd stödordning ska beviljas.
- 36 Eftersom klaganden inte var mottagare av något tvingande beslut från kommissionen, kan inte rättssäkerhetsprincipen åberopas mot denna institution. De tyska myndigheterna skulle däremot kunna anklagas för att ha åsidosatt nämnda princip, eftersom dessa var skyldiga att se till att potentiella stödmottagare fick tillräckligt tydlig och klar information om exakt vilka villkor som skulle vara uppfyllda för att beviljas ett nationellt stöd enligt de godkända programmen.
- 37 Det fel som de tyska myndigheterna gjorde sig skyldiga till, genom att bevilja nationellt stöd i strid med såväl de godkända stödordningarna som de till kommissionen ingivna klargörandena av desamma, kan således inte tillskrivas kommissionen.

Domstolens bedömning

- 38 Huruvida denna grund kan godtas är avhängigt av om förstainstansrätten åsidosatte rättssäkerhetsprincipen när den, i den överklagade domen, slog fast att det enligt de av kommissionen godkända stödordningarna inte var tillåtet att, med avseende på åtgärd 15, utge bidrag till vare sig företag i svårigheter, eller, med avseende på åtgärd 26, privata företag.
- 39 Vad gäller åtgärd 15 nådde förstainstansrätten denna slutsats efter det att den, i punkterna 97–111 i den överklagade domen, hade bedömt det godkända programmens omfattning.
- 40 Förstainstansrätten angav i samband med denna bedömning inledningsvis att kommissionen hade fog för att anse att företag i svårigheter var uteslutna från tillämpningsområdet för nämnda program, med hänsyn till de tyska myndigheternas meddelande av den 26 augusti 1993 (se ovan i punkt 10), vari det anmälda stödprogrammet klargörs (punkterna 108, 109 och 111 i den överklagade domen).
- 41 Förstainstansrätten angav därefter, i punkt 110 i nämnda dom, att detta meddelande var en del av det godkända programmet, i den utsträckning som kommissionen ansåg att de kompletterande uppgifter och preciseringar som förekommer i meddelandet var relevanta vid dess beslut att inte framställa några invändningar mot genomförandet av det anmälda projektet, vilket den hade informerat Förbundsrepubliken Tyskland om i en skrivelse av den 26 november 1993. Detta bekräftas bland annat av att det i kommissionens skrivelse uttryckligen hänvisas till nämnda meddelande av den 26 augusti 1993 (punkt 104 i nämnda dom).

- 42 Mot bakgrund av dessa konstateranden har förstainstansrätten, i punkt 138 i den överklagade domen, utslutit att rättssäkerhetsprincipen har åsidosatts, genom att den avfärdar påståendet att kommissionen, genom det angripna beslutet, retroaktivt skulle ha infört ytterligare villkor utöver dem som angavs i beslutet om godkännande av det aktuella programmet.
- 43 I motsats till vad klaganden har påstått åsidosatte inte förstainstansrätten rättssäkerhetsprincipen när den kom fram till denna slutsats.
- 44 Domstolen påpekar att det av dess praxis framgår att räckvidden av ett beslut genom vilket kommissionen inte har anfört några invändningar mot en stödordning som en medlemsstat har anmält ska fastställas med beaktande av inte bara själva beslutstexten, av vilket endast en sammanfattning offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*, men även den berörda medlemsstatens anmälan av nämnda stödordning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 maj 2010 i mål C-138/09, *Todaro Nunziatina & C.*, REU 2010, s. I-4561, punkt 31, och av den 14 oktober 2010 i mål C-67/09 P, *Nuova Agricast och Cofra mot kommissionen*, REU 2010, s. I-9811, punkt 64).
- 45 Såväl en begäran om ytterligare upplysningar, genom vilken kommissionen ber om kompletterande uppgifter om tillämpningsområdet för en stödordning som anmälts av en medlemsstat, som de nationella myndigheternas svar på denna begäran ska anses ingå såsom oskiljaktiga delar av den anmälda stödordningen. Detta gäller i än högre grad när, som i förevarande fall, just dessa uppgifter lagts till grund för kommissionens beslut att inte anföra några invändningar mot den aktuella stödordningen.

- 46 Domstolen delar därför förstainstansrättens uppfattning att de tyska myndigheternas meddelande av den 26 augusti 1993 var en del av det godkända stödprogrammet och att bidraget i form av åtgärd 15 därför inte hade beviljats på ett lagenligt sätt, eftersom klaganden, vid tidpunkten för detta bidrag, var ett företag i svårigheter.
- 47 Domstolen påpekar emellertid att Förbundsrepubliken Tyskland – som uppenbarligen förfogade över nämnda meddelande – inte fick avvika från de uppgifter den lämnat nämnda institution när den genomförde det allmänna stödprogram som kommissionen godkänt, utan tvärtom var skyldig att beakta dem i syfte att säkerställa att enskilda nationella stöd beviljades i överensstämmelse med dessa.
- 48 Klaganden kan således inte med framgång göra gällande att rättssäkerhetsprincipen åsidosattes med avseende på åtgärd 15.
- 49 Beträffande åtgärd 26 slog förstainstansrätten fast att privata företag inte hade rätt till den typ av bidrag som åtgärd 26 bestod i. Rätten nådde denna slutsats efter det att den, i punkterna 167–188 i den överklagade domen, hade prövat omfattningen av 249h § AFG genom vilken den av kommissionen godkända ordningen införs.
- 50 I samband med denna prövning påpekade förstainstansrätten inledningsvis att det var på grundval av de tyska myndigheternas meddelande av den 29 juli 1994 (se ovan i punkt 20), vari räckvidden för den genom 249h § AFG införda stödordningen klargörs, som kommissionen beslutade att inte framställa några invändningar mot genomförandet av de planerade åtgärderna (punkterna 172 och 173 i den överklagade domen).

- 51 Förstainstansrätten konstaterade därefter att preciseringarna i detta meddelande, av vilka det framgick att privata företag inte kunde komma i fråga för de i paragrafen föreskrivna åtgärderna, var relevanta för bedömningen av den exakta omfattningen av den godkända ordningen och hade också beaktats av kommissionen i syfte att konstatera att de planerade åtgärderna inte utgjorde stöd i den mening som avses i artikel 87 EG (punkterna 175, 176 och 180 i den överklagade domen).
- 52 På grundval av denna bedömning fann förstainstansrätten, i punkterna 205 och 206 i den överklagade domen, att kommissionen inte heller hade åsidosatt rättssäkerhetsprincipen med avseende på åtgärd 26, eftersom den strikt begränsat sig till att bedöma huruvida de bidrag som åtgärd 26 bestod av var förenliga med villkoren i beslutet om godkännande av nämnda ordning.
- 53 I motsats till vad klaganden har anfört åsidosatte inte förstainstansrätten rättssäkerhetsprincipen när den kom fram till denna slutsats.
- 54 Mot bakgrund av vad som anförts ovan i punkterna 44 och 45, konstaterar domstolen att de tyska myndigheternas meddelande av den 29 juli 1994 var en del av det godkända stödprogram i vilket åtgärd 26 ingick och att det var på grundval av just dessa uppgifter som kommissionen beslutade att inte anföra några invändningar mot den anmälda stödordningen.
- 55 Domstolen finner därför i likhet med förstainstansrätten att det enligt denna ordning inte var tillåtet att bevilja bidrag till privata företag, såsom klaganden, och att det stöd som företaget erhållit därför inte uppfyllde villkoren i nämnda ordning.

- 56 Klaganden kan således inte heller vinna framgång med sitt påstående att rättssäkerhetsprincipen åsidosattes med avseende på åtgärd 26.
- 57 Av det anförda följer att överklagandet inte kan vinna bifall på den första grunden.

Den andra grunden: Åsidosättande av principen om skydd för berättigade förväntningar

Parternas argument

- 58 Klaganden har under sin andra grund gjort gällande att förstainstansrätten åsidosatte principen om skydd för berättigade förväntningar när den, i punkterna 150 och 208 i den överklagade domen, slog fast att avsaknaden av uttryckliga begränsningar i beslutet om godkännande av delstaten Thüringens program för främjande av investeringar i små och medelstora företag respektive den genom 249h § AFG införda ordningen, på intet sätt kan jämföras med att kommissionen gett sådana ”tydliga försäkringar”, i den mening som avses i unionens rättspraxis, som hos klaganden kunde ge upphov till berättigade förväntningar på att åtgärderna 15 och 26 var rättsenliga.
- 59 Förstainstansrätten påstås för det första ha underlåtit att i vederbörlig ordning beakta att klaganden inte kunde utläsa några eventuella begränsningar av de offentliggjorda handlingar som ingick i de godkända programmen. Klaganden hade därför fog för att anse att de bidrag som åtgärderna bestod av var rättsenliga, då de beviljats enligt de

villkor som kommissionen föreskrivit för de godkända programmen, och att företaget därför inte behövde förvänta sig att bidragen skulle återkrävas.

- 60 För det andra förebrås förstainstansrätten för sitt påstående att klaganden hade "en skyldighet att informera sig om huruvida det var lagenligt att bevilja den detta stöd" (punkt 150 i den överklagade domen). En sådan informationsskyldighet för stödmottagaren föreligger nämligen endast när det – till skillnad från i förevarande fall – klart framgår att det råder osäkerhet i fråga om omfattningen av det godkännande som denna typ av stöd har varit föremål för.
- 61 Kommissionen har gjort gällande att klaganden, i egenskap av att varken vara mottagare av det omtvistade beslutet eller direkt berörd av de godkända programmen, vilka tvärtom var ägnade att tillämpas på ett obestämt antal företag, inte med framgång kan göra gällande principen om skydd för berättigade förväntningar.
- 62 Kommissionen anser dessutom att klaganden i alla händelser borde ha förväntat sig att bidragen i form av åtgärderna 15 och 26 kunde komma att återkrävas med hänsyn till att de tyska myndigheterna hade beviljat dessa bidrag i uppenbar strid med villkoren i de anmälda programmen.

Domstolens bedömning

- 63 Det framgår av fast rättspraxis, till vilken förstainstansrätten för övrigt hänvisade i punkt 146 i den överklagade domen, att varje enskild person har rätt att åberopa

principen om skydd för berättigade förväntningar om han befinner sig i en situation av vilken det framgår att unionsadministrationen, genom att ge tydliga försäkringar, har väckt grundade förhoppningar (se, bland annat, dom av den 24 november 2005 i mål C-506/03, Tyskland mot kommissionen, punkt 58, och av den 18 juli 2007 i mål C-213/06 P, AER mot Karatzoglou, REG 2007, s. I-6733, punkt 33). Tydliga, ovillkorliga och samstämmiga uppgifter utgör, oavsett i vilken form de har lämnats, en sådan försäkran (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 december 2008 i mål C-47/07 P, Masdar (UK) mot kommissionen, REG 2008, s. I-9761, punkterna 34 och 81).

- 64 Domstolen finner att förstainstansrätten tillämpade de kriterier som utvecklats i rättspraxis på ett korrekt sätt i den överklagade domen.
- 65 Såsom förstainstansrätten konstaterade kan inte avsaknaden av uttryckliga begränsningar i de berörda stödordningarna per definition jämföras med att klaganden skulle ha fått tydliga, ovillkorliga och samstämmiga uppgifter från kommissionen om att det enligt dessa stödordningar var tillåtet att bevilja stöd till företag i svårigheter (åtgärd 15), eller till privata företag (åtgärd 26), och kan således inte ge upphov till berättigade förväntningar om att de bidrag klaganden beviljats skulle vara lagenliga.
- 66 Möjligheten att bevilja sådana företag bidrag är tvärtom minst sagt osäker, varför avsaknaden av en uttrycklig begränsning inte kan vara en källa till tydliga försäkringar som kunde ge upphov till några som helst berättigade förväntningar hos klaganden.
- 67 Av det anförda följer att den överklagade domen inte innebär något åsidosättande av principen om skydd för berättigade förväntningar. Överklagandet kan således inte heller vinna bifall på den andra grunden.

Den tredje grunden: Åsidosättande av artikel 87.1 EG

Parternas argument

- 68 Klaganden har under sin, i andra hand anförda, tredje grund gjort gällande att förstainstansrätten åsidosatte artikel 87.1 EG genom att i punkterna 193–201 i den överklagade domen slå fast att bidragen i form av åtgärd 26 skulle anses utgöra statligt stöd med upp till hela beloppet.
- 69 Genom detta konstaterande åsidosatte förstainstansrätten principen om uppgiftsfördelningen mellan förstainstansrätten och kommissionen, då det omtvistade beslutet överlämnar åt medlemsstaten att beräkna i vilken utsträckning klaganden har gynnats. Vidare strider konstaterandet mot rättspraxis enligt vilken den fördel som mottagaren uppnått inte ska beräknas på grundval av den kostnad som den berörda medlemsstaten har haft, utan på grundval av de reella besparingar som mottagaren av det rättsstridiga stödet har gjort.
- 70 Kommissionen anser tvärtom att nämnda princip inte åsidosattes med hänvisning till att förstainstansrätten inte prövade den beloppsmässiga storleken på de fördelar som klaganden åtnjutit, utan tydligt hänvisade till det stödbelopp som nämns i det omtvistade beslutet. För det andra anser den att förstainstansrätten tillämpade de kriterier som utvecklats i rättspraxis på ett korrekt sätt när den beräknade den fördel som klaganden hade åtnjutit till följd av åtgärd 26, med hänsyn till att den, i punkterna 196–198, i den överklagade domen grundande sig på de reella besparingar som klaganden gjort tack vare de uppburna lönebidragen.

Domstolens bedömning

- 71 Tvärtemot vad klaganden har hävdad angav inte förstainstansrätten, i punkterna 193–201 i den överklagade domen, att bidragen i form av åtgärd 26 skulle anses utgöra statligt stöd med upp till deras totalbelopp.
- 72 Domstolen finner i likhet med kommissionen att det tvärtom framgår av nämnda punkter att förstainstansrätten, utan att beräkna den beloppsmässiga storleken på de fördelar som klaganden åtnjutit, tydligt refererade till det belopp som kommissionen hade angett i det omtvistade beslutet och, för övrigt, uttryckligen angav i punkterna 18 och 192 i den överklagade domen.
- 73 Under dessa omständigheter kan det inte med framgång göras gällande att förstainstansrätten åsidosatte principen om uppgiftsfördelning mellan förstainstansrätten och kommissionen genom att gå utöver det som sistnämnda institution hade slagit fast i det omtvistade beslutet.
- 74 Vidare konstaterar domstolen vad gäller det påstådda åsidosättandet av unionens rättspraxis – enligt vilken den fördel som mottagaren uppnått inte ska beräknas på grundval av den kostnad som den berörda medlemsstaten har haft, utan på grundval av de reella besparingar som mottagaren av det rättsstridiga stödet har gjort – att det i den överklagade domen förda resonemanget, att de vinster som bidragen genererar motsvarar den fördel som klaganden har åtnjutit, är korrekt.
- 75 Det ska i det avseendet påpekas att förstainstansrätten, i punkt 196 i den överklagade domen, fann att klaganden hade ”befriats från en del av kostnaderna (nämligen löne-kostnaderna)” för arbeten som den utfört i eget intresse. Såsom kommissionen har påpekat, konstaterade den på samma sätt i punkt 198 i denna dom att klaganden ”de

facto inte [hade] burit den del av kostnaden som motsvaras av det bidragsbelopp som den [hade] mottagit”.

- 76 Av det anförda följer att överklagandet inte heller kan vinna bifall på den tredje grunden.
- 77 Eftersom överklagandet inte kan bifallas på någon av grunderna, ska det ogillas.

Rättegångskostnader

- 78 Enligt artikel 122 första stycket i rättegångsreglerna ska domstolen, när överklagandet ogillas, besluta om rättegångskostnaderna. Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna, som enligt artikel 118 i samma rättegångsregler ska tillämpas i mål om överklagande, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att klaganden ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom klaganden har tappat målet, ska kommissionens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

- 1) **Överklagandet ogillas.**

- 2) **Kahla Thüringen Porzellan GmbH ska ersätta rättegångskostnaderna.**

Underskrifter